

слугувати аналітичним підґрунтям для проведення експертної оцінки та узагальнюючого висновку про стан СВВС на макро- та мезорівні. На підставі комплексної оцінки СВВС визначаються тенденції їх розвитку в різні часові періоди (довоєнний, воєнний і повоєнний), головні напрями та механізми стимулювання стійкого розвитку СВВС.

Інформаційні джерела:

1. Стратегія національної безпеки України: затверджено Указом Президента України від 14.09.2020 №392/2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/2020#Text>

2. Про національну безпеку України: Закон України № 2469-VIII від 21.06.2018 р. Ред. від 24.11.2021, підстава 1150-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>

3. Нікішина О.В. Методичні рекомендації до оцінки соціально відповідального бізнесу в переробній промисловості України на засадах екологізації. Food Industry Economics. 2022. 14(1). С. 68-79. <https://doi.org/10.15673/fie.v14i1.2270>. URL: <https://journals.ontu.edu.ua/index.php/fie/article/view/2270>.

УДК 657

В.В. Орлов, канд. екон. наук, докторант (*ДБТУ, Харків*)

СОРТ РОСЛИНИ ЯК СКЛАДОВА ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ТА ОБ'ЄКТ ОБЛІКУ НАСІННИЦЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Проаналізований еволюційний шлях розуміння потенціалу підприємства свідчить про плавний перехід від ресурсної орієнтації підприємницької діяльності та зміцнення їх виробничих потужностей до можливостей та здатностей максимальної віддачі цих ресурсів, персоналу та системи менеджменту у процесі життєдіяльності підприємства. Галузь насінництва традиційно є наукоємною та інноваційною, що пов'язане із постійним вдосконаленням та розробкою високоврожайних зразків сортів рослин, використання яких дозволяє виробляти насіння високих генерацій. Відтак, запорукою ефективного розвитку насінницьких підприємств є трансфер інновацій між стейкхолдерами галузі насінництва.

Науково-практичні основи облікового відображення сорту рослин в селекційних установах, що є ориганіторами нових сортів, пов'язані з нематеріальними активами як специфічним об'єктом необоротних активів господарюючих суб'єктів.

Згідно з нормами Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи», нематеріальний актив, отриманий в результаті розробки, слід відображати в балансі за умов, якщо підприємство/установа має [1]: намір, технічну можливість та ресурси для доведення нематеріального активу до стану, у якому він придатний для реалізації або використання; можливість отримання майбутніх економічних вигод від реалізації або використання нематеріального активу; інформацію для достовірного визначення витрат, пов'язаних з розробкою нематеріального активу. Саме остання позиція, що стосується оцінки сорту рослин як нематеріального активу селекційних установ є важливим етапом в управлінні насінництвом взагалі.

Методичні основи оцінки майнових прав інтелектуальної власності регламентуються Національним стандартом № 4 «Оцінка майнових прав інтелектуальної власності» [2], в якому пропонуються наступні підходи до встановлення такої оцінки: дохідний підхід; витратний підхід; порівняльний підхід (метод ринкової вартості). З урахуванням того, що до складу валового збору сільськогосподарських культур входять насіння, товарне зерно, зернові відходи, невикористовувані відходи (засміченість, усушка), необхідно визначити питому вагу окремих складових валового збору.

Після визначення питомої ваги складових валового збору та ціни цих складових можна розрахувати справедливу вартість однієї тонни валового збору окремої культури, сорту, репродукції.

Водночас, на нашу думку, у сучасній системі відображення сплати роялті виробниками насіння високих генерацій існують певні недоліки, пов'язані з обліком сплати паушальних та ліцензійних платежів (роялті). Зокрема, всі вони, як правило, включаються до витрат на збут. Такий підхід є справедливим саме для роялті, які сплачуються після реалізації продукції, проте паушальні платежі мають включатися до вартості насіння і враховувати ступінь генерацій такого насіння з метою підсилення аналітичної функції обліку.

Відповідно до чинних нормативних документів нематеріальними активами вважаються немонетарні активи, які не мають матеріальної форми та можуть бути ідентифіковані незалежно від строку їх корисного використання. Саме тому право на сорт рослин відноситься до нематеріальних активів.

На кожний сорт (як об'єкт нематеріальних активів) бухгалтерською службою має складатися Акт введення в господарський оборот та Інвентарна картка обліку об'єкта права інтелектуальної власності у складі нематеріальних активів.

Списання (ліквідація) об'єкта права на сорт оформлюється комісією Актом вибуття (ліквідації) об'єкта права інтелектуальної власності у складі нематеріальних активів на кожен окремий сорт.

Новий сорт рослин як об'єкт нематеріальних активів зараховується на баланс, якщо підприємство має:

- намір, технічну можливість і ресурси для доведення сорту рослин до стану, в якому він придатний до реалізації або використання;

- можливість отримання майбутніх економічних вигод від реалізації або його використання;

- інформацію для достовірного визначення витрат, пов'язаних з виведенням нового сорту рослин як об'єкта нематеріальних активів.

Якщо об'єкт нематеріальних активів не відповідає вказаним критеріям визнання, то витрати, пов'язані з виведенням нового сорту рослин, визнаються витратами того звітного періоду, протягом якого вони були здійснені, без визнання таких витрат в майбутньому матеріальним активом.

Об'єкт нематеріальних активів, отриманий в користування, обліковується користувачем (ліцензіатом) на позабалансовому рахунку в оцінці, визначеній за розміром винагороди, встановленої у договорі. При цьому платежі за надане право використання результатів інтелектуальної діяльності у вигляді періодичних платежів, обчислених у порядку та строки, встановлені договором, включаються користувачем (ліцензіатом) до витрат звітного періоду.

З наведених міркувань є доцільність для обліку паушальних платежів відкривати окремий субрахунок до позабалансового рахунку 01 «Орендовані необоротні активи»: 011 «Паушальні платежі». Паралельно з цим використовується кореспонденція: дебет рахунку 39 «Витрати майбутніх періодів», кредит рахунку 31 «Рахунки в банках». На суму витрат, що припадає на звітний період, пропонуємо збільшувати витрати на вирощування окремої культури із застосуванням кореспонденції за дебетом рахунку 23 «Виробництво», кредитом рахунку 39 «Витрати майбутніх періодів». На зазначену суму паралельно кредитується позабалансовий рахунок 01 «Орендовані необоротні активи» субрахунок 011 «Паушальні платежі».

Інформаційні джерела:

1. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи» [Електронний ресурс]: наказ Міністерства фінансів України № 242 від 18.10.1999 р. Офіц. сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0750-99#Text> (дата звернення: 30.10.2022).

2. Національний стандарт 4 «Оцінка майнових прав інтелектуальної власності», затверджений Постановою Кабінету Міністрів України № 1185 від 3 жовтня 2007 р. Офіц. сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1185-2007-%D0%BF#Text> (дата звернення: 30.10.2022).

УДК 657.05:336.221

Л.П. Петришин, д-р екон. наук, доц. (*ЛНУ ім. І. Франка, Львів*)

Г.В. Мацьків, канд. екон. наук, доц. (*ЛНУ ім. І. Франка, Львів*)

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК НА АУТСОРСИНГУ

В умовах динамічних змін зовнішнього і внутрішнього середовища господарювання, розвиток бізнесу залежить від ефективного управління активами шляхом максимальної концентрації ресурсів на профільній діяльності підприємства. Однак, майже усі підприємства обтяжені непрофільними, але не менш важливими для свого функціонування службами та підрозділами. До таких підрозділів відноситься бухгалтерія, де здійснюються всі важливі процеси, починаючи з організації обліку на підприємстві та закінчуючи контролем за усіма господарськими операціями.

Згідно п. 4 ст. 8 Закону України від 16.07.1999 року № 996-XIV «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні», підприємство самостійно обирає форми організації бухобліку:

- введення до штату підприємства посади бухгалтера або створення бухгалтерської служби на чолі з головним бухгалтером;

- користування послугами спеціаліста з бухгалтерського обліку, зареєстрованого як підприємець, який здійснює підприємницьку діяльність без створення юридичної особи;

- ведення на договірних засадах бухгалтерського обліку централізованою бухгалтерією або підприємством, суб'єктом підприємницької діяльності, самозайнятою особою, що здійснюють діяльність у сфері бухобліку та/або аудиторської діяльності;

- самостійне ведення бухгалтерського обліку та складання звітності безпосередньо власником або керівником підприємства. Ця форма організації бухгалтерського обліку не може застосовуватися на підприємствах, звітність яких повинна оприлюднюватися та в бюджетних установах [4].

Таким чином, норми законодавства не забороняють підприємствам передавати ведення бухгалтерського обліку стороннім